

Uvod

Malo dete ispoljava jaku i trajnu potrebu da ostane sjedinjeno sa svojom majkom u simbiotičnom odnosu. Ova tendencija ostaje prisutna i u kasnijim fazama a kod nekih osoba i porodičnih grupa do kraja života. Ona predstavlja nesvesno porodične grupe, uostalom kao i svake druge ljudske grupe, i uslovljava ponašanja njenih članova. Srećemo je kod dece sa ulaskom u grupu drugova. Prema psihoanalizi reč je o katektiranju spoljašnjih objekata.

Proces sjedinjavanja stoji u stalnom dijalektičkom odnosu sa procesom odvajanja, cepanja ove fuzione veze dete-majka ili dete-ostali svet. On je naročito značajan za razvoj individualizacije i personalizacije deteta.

Sjedinjavanje se u prvo vreme odvija preko dojenja, hranjenja, nege oko pražnjenja sfinktera. Dete se oseća sjedinjeno sa majkom onda kad je ona prisutna i kad predstavlja realni izvor stimulacija. Stoga mentalna higijena razvojnog doba insistira na trajnom prisustvu majke ili zamene za majku. Nama je danas jasno da afektivni odnos između majke i deteta predstavlja osnovni i bitni činilac u organizaciji i sintetizovanju njegovog telesnog, osećajnog, sazajnog i socijalnog razvoja deteta. Danas isto tako znamo da u ovo afektivno polje između deteta i majke veoma brzo ulaze otac, braća, sestre, ostala rodbina i konačno svaka nova osoba iz njene spoljašnje realnosti.

Trenutak cepanja dijade majka — dete i formiranje odnosa sa trećom osobom, najčešće ocem, nosi elemente moćnog agensa koji detetu daje pogodnost da se odvaja iz simbiotičke veze sa majkom i da započne svoju individualizaciju i personalizaciju. Istovremeno, ono se sjedinjuje sa novom, trećom osobom i započinje proces socijalizacije i šireg društvenog uključivanja.

Dobro prilagođena majka, odnosno dobro prilagođena porodična grupa, omogućiće svom detetu onoliko fuzionisanja i odvajanja koliko mu je potrebno da se oseća zavisnim i nezavisnim i da neutrališe svoje primarne libidinozne i agresivne pulzije. Majka, odnosno porodična grupa, koje ispoljavaju veći stepen osećajne nestabilnosti, lomljivosti i socijalne neprilagođenosti i čija je snaga ličnog, odnosnog i porodičnog Ja manja, pokazaće veći stepen anksioznosti i agresivnosti bilo u fazi sjedinjavanja, bilo u fazi odvajanja. Može se očekivati da će provocirani strah u ovim porodičnim grupama pospešiti razvoj patoloških mehanizama odbrane neurotičnog ili psihotičnog tipa. Ovi patološki porodični mehanizmi odbrane, neposredno utiču na telesni, osećajni, sazajni i socijalni razvoj članova porodične grupe, naročito dece i to utoliko patogenije ukoliko je dete mlađe.

Tipovi interakcija usvojeni i izgrađeni u porodičnom krugu predstavljaju modele za identifikaciju. Dete se identifikuje i sa tipom objektnih odnosa koji se uspostavljaju između roditelja, braće i sestara, kao i sa njihovim ličnostima.

Izlaskom iz porodičnog kruga dete ulazi u isti ili slični sistem odnosa sa decom svoje kulture. Očekujemo da će njegovi procesi fuzionisanja, odvajanja i tipovi interakcija biti slični tipovima interakcija ostale dece u pretškolskoj i školskoj ustanovi. Ovo će omogućiti veći stepen integracije i dobrog funkcionisanja u novoj društvenoj sredini.

Pretškolska i školska ustanova predstavljaju važne društvene ustanove u kojima dete mora da savlada sledeće odnose:

Odnos sa vaspitačem ili učiteljem, na koga dete prenosi svoja pozitivna i negativna osećajna iskustva vezana za ličnosti roditelja. Ono sada obnavlja obrasce fuzionisanja i odvajanja koje je donelo iz porodičnog kruga i istovremeno želi da se približi i udalji od ove važne odrasle figure. Oživljavanje i prenos ranijih osećajnih sadržaja, strahovanja, otpora i neprijateljstva vezanih za roditelje i obrazaca ponašanja, može biti izvor sukoba sa ustanovom u celini. Uspostavljanje odnosa sa grupom dece predstavlja najvažniji „posao“ za dete. Dečje grupe, struktura i organizacija škola nude detetu bogata nova osećajna i socijalna iskustva i nameću mu pritiske, regulacije, takmičenje, rivaliziranje i disciplinu.

Promene u njegovim odnosima u ovim sredinama unose nove promene u porodične odnose. Proces odvajanja iz porodične grupe ubrzan je i može izazvati više strahovanja kod roditelja. Hiperprotektivni stavovi roditelja sprečavaju proces individualizacije i socijalizacije u grupi drugova i posredno mogu ometati prilagođavanje deteta na školu u celini i njegov uspeh u savladavanju gradiva. Roditelji koji ubrzavaju proces odvajanja i ne dozvoljavaju introjekciju i identifikaciju, osujećuju detetovu potrebu za sjedinjavanjem i ne neutrališu njegove primarne pulzije. Ova grupa dece ispoljavaće takođe teškoće prilagođavanja.

Haim smatra da su kod takve dece veze sa roditeljima pune zavisnosti i nesigurnosti, da je strah od odvajanja i gubitka objekata jači i ne dozvoljava uključivanje u grupu. Ona ispoljavaju teškoće u osećajnoj razmeni i saučestvovanju sa drugima, nesposobna su da prihvate takmičarski status u grupi i lako se povređuju.

Ili pak, ispoljavaju „acting out“ reakcije, sklona su konfliktima i asocijalnim ispadima.

Ova naša teorijska razmatranja i saznanja nameću nam sledeća pitanja:

Prvo, kakve posledice se mogu očekivati od ranog odvajanja deteta od majke koja radi i koja ga ostavlja samog ili smešta u jaslje već nakon četvrtog ili šestog meseca života i prepušta brizi mnogobrojnih i stranih osoba? Poznato je da beba tek nakon osmog meseca života uspeva da fuzioniše dobru i lošu majku u jedinstveni objekt. Isto tako nam je dobro poznato da svako odvajanje pre tog

uzrasta, a neka deca i kasnije odvajanje doživljavaju kao destruktivno, jer se fuzionisanje odvija samo u realnom prisustvu majke. Naše istraživanje dece na hraniteljskom smeštaju otkriva nam da većina ove rano odbacivane dece neguje mit o majci i intenzivno trpi od posledica ranog i nasilnog odvajanja. Tek krajem prve godine dete uspeva da doživi majku kao celinu i u njenom odsustvu. Prema onome što mi danas znamo o objektivnim odnosima, pre ovog uzrasta kontakt bi morao da bude ne samo kvalitetan nego i trajan i kontinuiran. Drastični primeri ovakvih oštećenja poznati su svim kliničarima u vidu separacionog straha i anaklitičke depresije.

Ako je posredi rano odvajanje i smeštaj dece u ustanove izgleda da ne možemo biti sasvim spokojni čak ni onda kad smo uspeli da ustanovu organizujemo po tipu porodice i kad smo skratili vreme boravka dece u njima. Uz izvesne ograde, možemo tvrditi da će sve mere tehničke i organizacione prirode biti manje vredne nego onaj elementarni i esencijalni afektivni odnos koji se može uspostaviti i negovati samo između deteta i majke ili jedne i stalne osobe u okviru porodice. Sigurno je da će prilagođavanje bebe na jasle zavisiti od kvaliteta prvih introjekcija i identifikacija koje joj dozvoljavaju da organizuje autonomne odbrane od straha na odvajanje i da obavi nova investiranja u osoblje ustanove, a da pulziona razdvajanje ne bude suviše dezorganizirajuće. Isto tako je sigurno da većina dece izgrađuje ove odbrane tek oko prve godine života i da je odvajanje pre tog uzrasta štetno. Izraelski autori ističu svoja pozitivnaiskustva sa podizanjem dece u „kibucima,“ i smatraju da su štetne posledice umanjene ili čak i izbegnute, jer su deca, roditelji i osoblje „kibuca“ deo jedne iste društvene zajednice.

I naše drugo pitanje: šta se događa sa detetom koje je uspelo da postigne relativnu prilagođenost u ustanovi u toku dužeg boravka?

Diatkine smatra da izlazak iz ustanove predstavlja novo odvajanje i uspeh će zavisiti od kapaciteta roditelja da „preprave“ Ja deteta. Ovaj problem za nas je utoliko složeniji što nam se čini da su u jasle, a i u ustanove za sedmodnevni boravak, pa možda i ustanove za dugotrajno lečenje od hroničnih telesnih oboljenja, smeštena deca iz ekonomski i društveno ugroženijih porodica i što se preventivne mere ne mogu osloniti samo na stručnjake za mentalnu higijenu, nego na društvo u celini. To zahteva mnogo veće poduhvate ekonomske i političke prirode.¹

1. Dete u pretškolskoj ustanovi

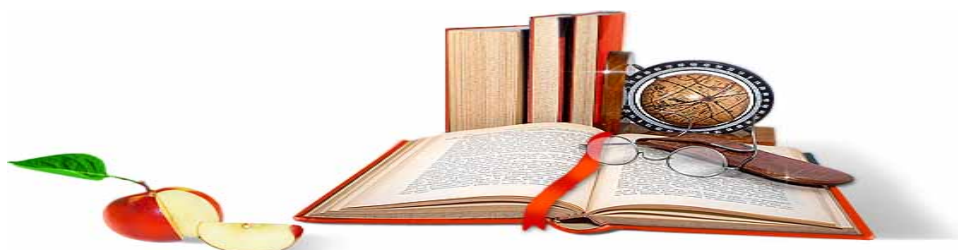
Tranzicija iz predškolske ustanove u osnovnu školu jedna je od najznačajnijih promena u životu svakog deteta. Stavovi deteta i roditelja prema novoj ustanovi mogu imati dalekosežne posledice na uspeh u školovanju. Kao

¹ Hopper, R., R. C. Naremore (1978): Children's speech: A Practical Introduction to Communication Development, New York: Harper & Row Publishers, str.267.

---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET ----

[BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST](http://WWW.SEMINARSKIRAD.ORG)
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA
RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO [SEMINARSKI](#), [DIPLOMSKI](#) ILI [MATURSKI](#) RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE [GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#) KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U [BAZI](#) NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU [IZRADA RADOVA](#). PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM [FORUMU](#) ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com